

КУРСОВА РОБОТА
з педагогіки
на тему: **«Формування відповідального ставлення школярів до процесу навчання»**

студентки III курсу групи УМЛ - 13
факультету української філології
освітньо-кваліфікаційний рівень
«бакалавр»
спеціальності 6.020303 Філологія.
Українська мова і література
Кушнерчук І. О.

Керівник:
канд. пед. наук, доцент
Садова В. В.

1.1. Особистості.....6

1.2. Сутність та структура відповідального ставлення школяра до навчання

.....14

1.3. Педагогічні умови та засоби формування відповідального ставлення до навчання учнів середньої ланки.....

.....17

Висновки до розділу

1.....24

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА, СПРЯМОВАНА НА ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ДО НАВЧАННЯ

2.1. Показники відповідального ставлення учнів до навчання та діагностичні методики.....

.....26

2.2. Програма формування відповідального ставлення до навчання учнів середньої шкільної ланки

.....32

Висновки до розділу

2.....47

ВСТУП

Відповідальність – одна із стрижневих властивостей особистості. Та у наш час у засобах масової інформації, повсякденному житті ми нерідко стикаємося з наріканнями на відсутність саме цієї властивості. «Брак відповідальності», «у цій ситуації людині не вистачає відповідальності» - ці та подібні висловлювання перетворилися на сталі вирази нашого сьогодення. На жаль, нестача відповідальності - прикметна характеристика нашого часу, як наслідок: виникають кризові явища в суспільстві, техногенні катастрофи, погіршується якість життя окремої людини і всього суспільства. А між тим, формується ця важлива властивість саме у період шкільного навчання. І підґрунтя для цього – розвиток відповідального ставлення учня до процесу та результатів навчальної діяльності.

Провідні педагоги, філософи, мислителі минулого усвідомлювали, що відповідальність є важливою характеристикою особистості. Чільну увагу аналізу цієї властивості у загальній структурі виховних впливів приділяли класики світової педагогіки – Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці, Й.Ф. Гербарт. Слушні поради з розвитку відповідального ставлення учнів до навчання знаходимо у працях українських педагогів ХХ ст. (А. Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський). Наші сучасники, філософи. Педагоги і психологи, не випускають з кола дослідницьких інтересів цю проблему. У намаганнях віднайти оптимальні шляхи формування у сучасних школярів відповідальності звертаємося до робіт І. Беха, С. Гончаренка, А. Риданової, М. Сметанського та інших науковців. Водночас, розуміємо, що для кожного нового покоління школярів потрібно добирати нові шляхи, методи, прийоми та засоби формування відповідального ставлення до навчання. За результатами наших спостережень, зроблених під час педагогічної практики, кількість учнів, які невідповідально ставляться до навчання (пропуск навчальних занять без поважної причини, невиконання або лише часткове виконання домашніх завдань тощо) не має тенденції до зменшення.

Уважаючи цей напрям наукових пошуків цікавим і актуальним, ми обрали темою нашого курсового дослідження «Формування відповідального ставлення школярів до процесу навчання».

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування доцільності впровадження сукупності дидактичних умов, спрямованих на формування відповідального ставлення учнів до навчання.

Завдання, висунуті для досягнення мети, можуть бути сформульовані так:

- надати ґрунтовний аналіз педагогічної, філософської, психологічної, соціологічної літератури з проблеми формування відповідальності;
- здійснити експлікацію поняття «відповідальне ставлення»;
- виокремити та надати характеристику основним педагогічним умовам, завдяки яким формується відповідальне ставлення учнів середньої шкільної ланки до навчання;
- виокремити показники та дібрати діагностичний матеріал, спрямований на з'ясування рівня сформованості відповідального ставлення учнів середньої шкільної ланки до навчання;
- дібрати ігрові методики з формування у школярів відповідально ставлення до навчання, укласти програму формування у школярів цієї важливої особистісної властивості.

Об'єкт дослідження - процес формування відповідального ставлення до навчання в учнів середньої шкільної ланки.

Предмет курсового дослідження – педагогічні умови та засоби формування відповідально ставлення до навчання у школярів середньої шкільної ланки.

Методи курсового дослідження:

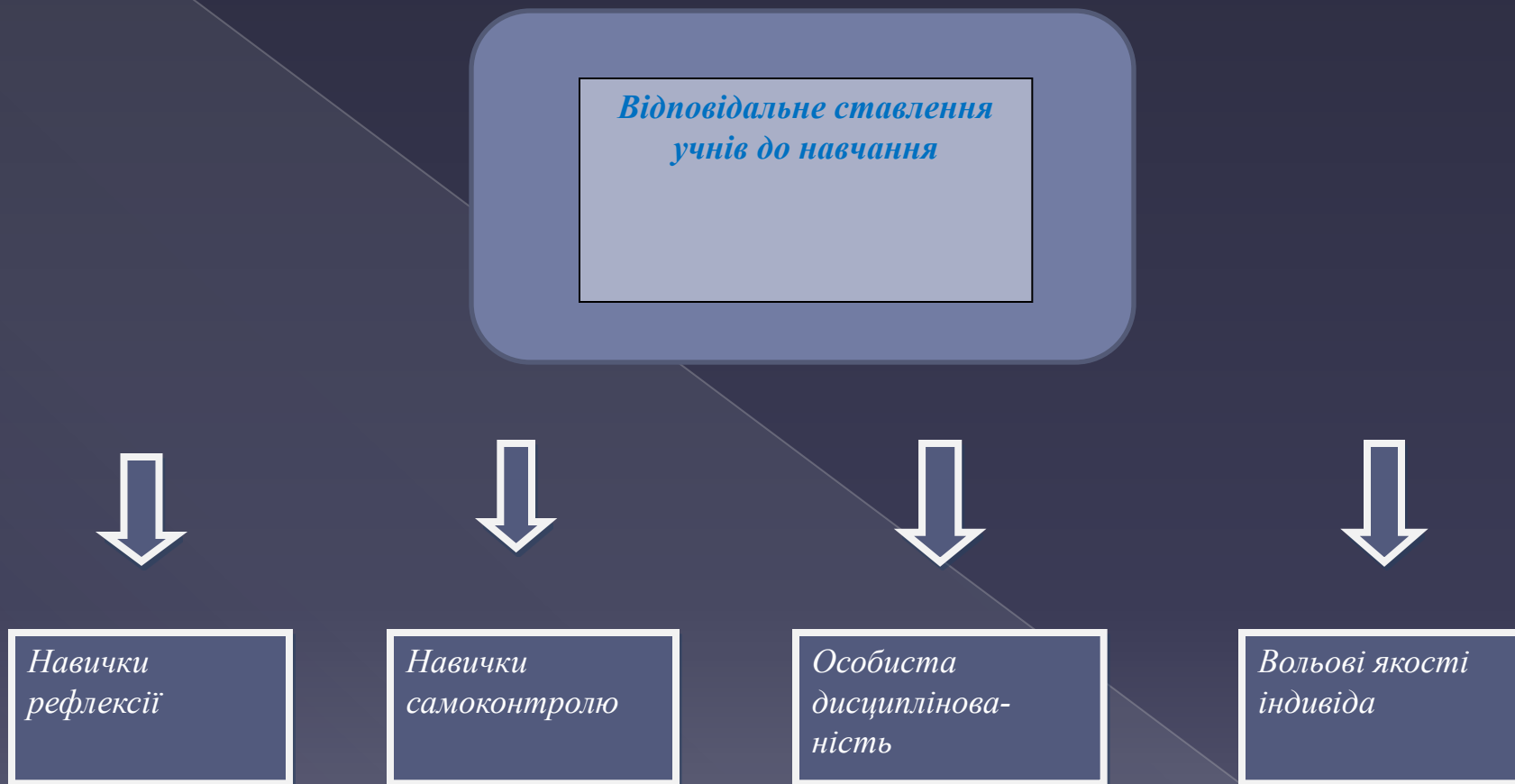
- *теоретичні* - теоретичний та порівняльний аналіз філософської, психологічної, педагогічної та соціологічної літератури, який дозволив вивчити, узагальнити й систематизувати наукові матеріали з проблеми дослідження; обґрунтування педагогічних умов формування відповідального ставлення до навчання; моделювання ігрових методик, спрямованих на формування відповідального ставлення до навчання;
- *емпіричні* - педагогічні спостереження; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду щодо застосування ігрових методик; кількісний і якісний аналіз результатів дослідження, що дозволяє довести ефективність впровадження умов формування відповідального ставлення до навчання

Практичне значення курсової роботи полягає у розробці орієнтовної програми формування відповідального ставлення учнів 6 класу до навчання, яка містить методики, спрямовані на діагностику у школярів показників відповідальності та виявлення рівня відповідального ставлення до навчання, план-конспект виховної години класного керівника «Відповідально ставитись до навчання: потрібно чи ні?» (бесіда, диспут), фрагменти уроків української літератури, до структури яких включені ігрові методики, спрямовані на підвищення рівня відповідального ставлення учнів до процесу вивчення української словесності.

Структура курсової роботи. Курсове дослідження містить 2 розділи, п'ять підрозділів, висновки до кожного розділу, загальні висновки. Зміст курсової роботи викладено на 48 сторінках основного тексту та в одному додатку. Список використаних джерел містить 20 найменувань.

На основі узагальнення поданого матеріалу та інформації першого підрозділу курсової роботи, можемо визначити, що відповідальне ставлення учня до навчання – це *складна особистісна властивість, яка є втіленням свідомого ставлення учня як до навчання, так і до власної поведінки у навчальній взаємодії з однолітками та педагогами*. Відповідальність означає свідоме розуміння своєї діяльності (для учнів це в першу чергу навчання), її певних наслідків як для оточуючих, так і для самого учня. Це складне поняття, оскільки на формування відповідального ставлення учнів впливають соціально зрушення в суспільстві. На зміну старим правилам приходять нові які задають зовсім інший тон відповідальності.

Структура відповідального ставлення учня до навчання

Висновки до розділу 1

Теоретичний аналіз проблеми дозволяє зробити висновки щодо складності феномену «відповідальність» і представити його як інтегральну особистісну властивість, що характеризується усвідомленим виконанням своїх обов'язків, загальних суспільно необхідних норм і правил поведінки, готовністю діяти узгоджено з іншими.

На нашу думку, відповідальне ставлення учнів середньої шкільної ланки до навчання - це складна особистісна властивість, яка є втіленням свідомого ставлення учня як до навчання, так і до власної поведінки у навчальній взаємодії з однолітками та педагогами.

Спираючись на праці провідних науковців минулого і сучасності, ми визначили, що структура відповідального ставлення учнів до навчання містить такі складники, як навички поведінкової рефлексії, навички самоконтролю, особисту дисциплінованість та вольові якості індивіда. Нами розкрито зміст кожного складника.

З'ясовано, що педагогічними умовами формування відповідального ставлення учнів до навчання є:

- стимулювання зацікавленого ставлення учня до вивчення певного навчального предмета (зокрема, української літератури);
- обізнаність вчителя щодо індивідуальних особливостей учнів певної вікової категорії, умов родинного існування;
- застосування широкого спектру завдань самоконтролю за ходом і результатами навчальної діяльності;
- взаємодія з батьками учнів у питаннях розвитку відповідального ставлення до навчання.

Теоретичний матеріал першого розділу курсового дослідження надає нам підстави для добору та систематизації практичного матеріалу, спрямованого на формування в учнів такої важливої особистісної властивості, як відповідальне ставлення до навчання.

**Показники відповідального ставлення учнів середньої шкільної ланки до
навчання**

№	Складник структури відповідального ставлення	Показник відповідального ставлення учнів середньої шкільної ланки до навчання
	Навички поведінкової рефлексії	Здатність самостійно аналізувати власну поведінку під час навчального процесу
	Навички самоконтролю	Здатність свідомо контролювати свої дії у навчальній взаємодії з однолітками та педагогами
	Дисциплінованість	Додержування правил, внутрішнього розпорядку в навчальному закладі
	Вольові якості	Уміння відмовитись від дій, що суперечать визнаним нормам та правилам поведінки учня в навчальному закладі

Висновки до розділу 2

Практичні кроки, пов'язані з формуванням відповідального ставлення учнів до навчання, тісно пов'язані з діагностичною роботою, яка допомагає педагогу визначити особливості сформованості цієї важливої властивості (на основі попередньо розроблених показників), причини, які привели до зниження відповідальності учнів у навчальному процесі. Ми пропонуємо здійснювати діагностичну роботу не лише зі школярами (для учнів шостого класу нами розроблено тест на визначення рівня відповідальності), а й з батьками школярів. До кола заходів, за допомогою яких можна вплинути на рівень розвитку відповідальності школярів, належать класні години (пропонується сценарій двох класних годин) та навчальні ситуації (урочна форма навчальної взаємодії), що стимулюють формування відповідального ставлення до навчання.